

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» καὶ παλαιὰ φύλλα αὐ- τῆς πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ ἐπιμομένους οἱ βου- λόμενοι νὰ ἔχωσιν ἀπ' ἀρχῆς τὸ δημοσιεύμενον μυθιστόρημα δύνανται νὰ προηγουμένῳσι πάντα τὰ προηγούμενα φύλλα, ἐν οἷς περιέχεται ἡ με- τάρρασις, ἀντὶ λεπτῶν 25 ἑκαστον.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Κατὰ τινα ἀγγλικὴν ἐφημερίδα ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ ἐν Καί- ρῳ αἰγυπτιακοῦ Μουσείου κ. Maspero, προτοῦ καταλίπη τὸ Κάιρον, ἀνεκάλυψε πολλὰς ἑκατοντάδας Κοπτικῶν χει- ρογράφων.

— Πρὸ καιροῦ εἴχομεν ἀναγγεῖλαι τὴν προσεχῆ δημοσί- ευσιν ἀνεκδῶτων ἐπιστολῶν τοῦ Βύρωνος καὶ τῆς οἰκογενείας του διὰ τοῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ «Ἀθηναίου». Ἡ δημοσί- ευσις αὕτη ἀναστέλλεται ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι κατὰ τινα σημείωσιν τοῦ «Ἀθηναίου» ἐν ἐνὶ τῶν τελευταίων αὐτοῦ φύλλων, αἱ οἰκογένειαι τοῦ Βύρωνος καὶ τῆς συζύγου του παρεκάλεσαν τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ νὰ μὴ δώσῃ τὰς ἐπιστο- λὰς ταύτας εἰς τὸν δημόσιον, ἡ δὲ διεύθυνσις ἔκρινεν ὅτι ὤ- φειλε νὰ εἰσακοῦσῃ τὴν παρατήρησιν ταύτην τῶν δύο οἰκο- γενειῶν.

— Ἐκ τινος ἐκθέσεως τῆς «Νέας σαξισπηρείου Ἐταιρί- ας», μαυθάνομεν ὅτι ἐξ 114,000 στίχων, οἵτινες ἀποδίδον- ται εἰς τὸν Σαξισπῆρον, μόνον αἱ 100,000, ἐν στρογγύλῳ ἀριθμῷ, εἰσὶ γνήσιοι τοῦ μεγάλου ὁρμητικοῦ.

— Αἱ ἱατρικαὶ ἐφημερίδες τῆς Ῥωσσίας γράφουσιν ὅτι αἱ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πετρούπολεως ὀρισθεῖσαι παραδόσεις τῆς ἱατρικῆς διὰ τὰς γυναίκας θέ- λουσι καταργηθῆ. Ἡ ἐφημερίς «Φωνή» ἐκφράζει τὴν λύπην αὐτῆς ἐπὶ τούτῳ, λέγουσα ὅτι ἡ δημοσία γυνώμη καὶ ὁ τύ- πος εἶχον ἐπικρατήσει εἰς τὸν νεωτερισμὸν τούτων, δι' οὗ εἶχεν ἀνοικθῆ στάδιον ἐν ᾧ εὑρισκον τὰ μέσα ὑπάρξεως μέ- γας ἀριθμοὺς γυναικῶν.

— Ἡ βιενναῖα «Γενικὴ Ἐφημερίς», ἀναφέρει ὅτι ὁ Γκαί- τα, ὁ μέγας Γερμανὸς ποιητῆς, ἐν τινι ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἀπὸ 21 Φεβρουαρίου 1827 προεῖπε τὴν τομὴν τοῦ Ἰσμοῦ τοῦ Σουέξ, προσέθετον ὅτι, ὅταν τὸ ἔργον ἤβησε συντελεσθῆ, οἱ Ἀγγλοὶ θὰ κατελάμβανον αὐτό.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΛΟΣ

Ἐκ τινῶν μεγαλονόμων καλλιτεχνῶν, τῶν κλειστάντων τὴν ἀνάμνησιν τῆς φραξίας τέχνης, ἐπέζηλον κατέχει ὁ Θε- σιν ὡς πρωτοστάτης τῆς λεγομένης «Ἰσπανικῆς σχολῆς» ὁ Κυριακὸς ἤτοι Δομίνικος Θεοτοκοπούλος, γνωστὸς ὑπὸ τὸ ἀπλοῦν ἔθνηκον αὐτοῦ ὄνομα il Greco. Κατὰ τὴν ἐσχάτως γενομένην δημοπρασίαν τῶν εἰκόνων τοῦ δουκὸς Χάμιλτων, τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἠγόρασεν ἐν ἀριστοῦργημα τῆς γρα- φίδος τοῦ περιηλεοῦς Ἑλληνος ζωγράφου καὶ ἀρχιτέκτο- νος. Ἐντεῦθεν δὲ ὁ κλεινὸς Ἀγγλος τεχνοκρίτης Ῥόβιν- σων ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ «Χρόνῳ» μακρὸν ἄρθρον πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ Θεοτοκοπούλου.

Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ πνευμα ἤχημας, λέγει, περὶ τὰ τέλη τῆς 16 καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 17 ἑκατονταετηρίδος ὑπῆρξεν ἀ- νέκασθαι ἰδιόρρυθμον καὶ ἰδιόδουλον, προεῖδη δὲ εἰς ἀρχότητα ἰκανότητος, μεθ' ἧς τοσοῦτον ἰσχυράλιζεν ὄμματά τε καὶ διάνοιαν, ὥστε ἐπαξίως θὰ προσηγορεύετο ὁ Βαγδόβεν ἢ ὁ Μόζαρτ τῆς ζωγραφικῆς ἄλλοτε τὸν ἀντικεῖνον ἀπεδείχθη ἄ- γριος βασιφῶδης, ὅστις, καὶ ἐν μέσῳ ἀσυναρτήτων φύγγων καὶ πολυτραχίῳ φαντασίας, ἐξέφερον ἤχους, διαλύοντας τὴν καρδίαν. Ὁ ἄνθρωπος εἶχε δόσιν μανίας, οἷα καταφαί- νεται ἐν τοῖς ἔργοις του ἤτο γριφὸς καὶ βίβανος τῶν ὀμη- λίκων του, ὅστινες διέτρησαν ὀρθοσκευτικὴν εὐλάβειαν καὶ εἰς τὰ μάλλον ἐκρυβηκαὶ καὶ ὁσονόγητα τῶν εἰκονισμάτων του. Ὁ εὐλόγετος βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Φίλιππος ὁ Β', καίτοι ἔχων ἐπιστήθῳ φίλον καὶ ἀδελφικὸν ζωγράφον του τὸν Τιτιανόν, δὲν ἐδίστασε νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἔναι τῶν εἰ- κόνων τοῦ Ἑλληνος ὁ περιηκόν τῆς ἐν τῷ Βενε-

του. Τὴν ἑλληνικὴν καταγωγὴν του μαρτυροῦσιν αἱ ἑλλη- νικώταται ὑπογραφαί του. Εἰς Ἰσπανίαν κατέβη τῷ 1577, ἐτελεύτησε δὲ πλήρως ἡμερῶν τῷ 1625 ἐν Τολέδῳ. Ἦτο μαθητὴς καὶ ὁπαδὸς τοῦ Τιντορέτου καὶ τῶν Βισσάνων, ἐ- μελέτησε τὰ ἀριστοῦργεματα τοῦ Παύλου Βερροναίου καὶ διέτρησε μακρὸν ἐν Βενετίᾳ, πρὶν ἢ μεταναστεῦσθαι εἰς τὴν χερσόνησον τῶν Πυρραίων. Ἐν τούτοις ὁ Θεοτοκοπούλος σπανιώτατα ἀπεμιμήθη τὸ ὄφος, τὴν μέθοδον καὶ τὰς ἰδέας τῶν διδασκάλων του ἢ ἄλλων ζωγράφων ἀπ' ἐναντίας οὐ- δεὶς ἐφάνη ἐν τῷ σταδίῳ τῆς τέχνης μάλλον ἀνεξάρτητος καὶ ἐν πᾶσιν πρωτότυπος ἢ αὐτός. Ὑπῆρξεν ἀληθῆς πρό- ὄρομος ἄλλου δαιμονίου πνεύματος, τοῦ Βελατκούεζ, ὅς- τις προσῶτης ἐμελέτησε καὶ ἐμιμήθη τὰ ἔργα ἐκείνου, ὡς ἐμελέτησε καὶ ἐμιμήθη τὰ τοῦ Ριβέρα ἐν ἡλικίᾳ νεωτερώτα. Τὰ ἔργα πλεονεκτήματα τοῦ μεγάλου Ἑλληνος ζωγρά- φου εἶνε τῶν ἀδυνάτων νὰ παρασταθῶσι διὰ λόγων. Ὁ Θεο- τοκοπούλος ὑπῆρξεν πρώτιστα καὶ μάλιστα ἀνυπέβλητος χρωματιστής. Ἐν τῇ ποικιλίᾳ καὶ βαθμιαίᾳ ἐναλ- λαγῇ τῶν χρωμάτων εἶχε θεσπέσιον ἐμπνευσιν, ἀξίαν νὰ καλῆται μελωδία, ἀρμονία καὶ ψυχὴ τῆς μουσικῆς. Ἐν τε τοῖς λεπτοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀξέστοις ἔργοις του ἐπικρατεῖ πάν- τοτε τὸ καινὸν καὶ τὸ ἐκρυβημον. Τοῦς ἀνθρωπίνους τύπους ἤρσατο ἐκ τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ ἀγροτάῳ ὁ Χριστὸς, ἡ Παρ- θένος, τὸ Ὑπέρτατον Ὄον, οἱ ἄγιοι, οἱ ἄγγελοι κλ. ἔχουσι φυσιογνωμίαν ἰσπανικὴν, δὲν εἶνε ὅμως διὰ τοῦτο ἥττον ἐ- παγωγοὶ καὶ Ουαρμαιοὶ. Αἱ ζωγραφίαι του οὐτε χυδαταί εἶνε, οὔτε ἀλλοκοταί· σχεδὸν εἰπεῖν λαλοῦσι καὶ ἀποκαλύ- πτουσι τὸν γενναῖον, μεγάλουμον καὶ ἱσποτικὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἰσπανοῦ. Ἐν ἔργῳ ἐκόναν ἀνθρώπων μάλλον ἢ ἀ- γίων, ὅτι προσεβίβαζε τὴν τέχνην του εἰς τελειότητα. Αἱ ἀν- θρώπινοι εἰκόνες του εἶνε σπανιώταται· σώζονται δὲ οὐδα- μὸς ἄλλοθι ἢ ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ δὴ ἐν Μαδρίτῃ παρὰ τισιν ἱεπόταις, ὅστινες τὰς τιμῶνας ὡς ἱερώτατα πατρῷα κειμή- λια. Ἐν μῆ τῶν «ἐμμανῶν» εἰκόνων του, παριστανούσῃ τὸν χειρισμὸν τῆς Παρθένου, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐν εἴ- δει περιστερᾶς, φαίνεται καταβαθνὸν ὡς κύρινος τοῦ Νικ- γάρα καταρρακτῆς περικυκλῶν διὰ πυρίνων γλωσσῶν τὴν περίθρονον Μαριάμ· ὁ δὲ Ἀγγελοὺς ὁρμάται εἰς τὰ πρόσω μετὰ τοῦ κρῖνου, ὥστανε ὄθρονομος ὑπὸ σφοδρῷ ἀνέμου. Ἐν ὄλῳ ἔργῳ ἐκφράζει τὴν ἰδέαν ἀνερευνητῶς τινὸς φυσι- κῆς ἀνατροπῆς ἄλλὰ καὶ ἐν τῷ κωκυθῷ τούτῳ πρωτότυπα τινὰ, ὄρασιότατα καὶ ἀπαράμιλλα χρώματα διακρίνονταί πολλαχῶς ὡς φέβες πλοῦσι καὶ εὐγενεὺς μετᾶλλον ἐν μέσῳ σκωριῶν ἡραιστέσιον ὄρους. Ἀπομιμήσεις τοιοῦτων εἰκόνων τοῦ Ἑλληνος ἐπαλοῦντο πρὸ τριῶντα ἐτῶν πο- λυάριθμοι ἐν τοῖς παλατιοπολεῖσι τῆς Μαδρίτης. Αἱ «φρό- νιμοι» τὸν ἀντικεῖνον εἰκόνες του, οὐδαμῶ οὐδέποτε ἐξετέθη- σαν εἰς πᾶσιν. Ἡ «προσκύνησις τῶν ποιμένων» ἔχει μυ- ρία πρόσωπα γεγραμμένα μετὰ χάριτος καὶ εὐχερείας ἄ- παραυγάζουσι δὲ γιλιόδας χρωμάτων ὡς ὁ ἀδάμας ἐν τῷ φω- τῷ. Ἐν Τολέδῳ σώζεται ἑτέρα αὐτοῦ εἰκὼν παριστάνουσα τὴν κηδεῖαν τοῦ κόμητος Ὀργάξ. Εἶνε ἀνηχημένη ἐν ζω- γραφῇ παρεκκλησίᾳ ἀπὸ τριῶν αἰώνων, ὁμολογεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων ὡς μία τῶν καλλίστων γρα- φῶν ἐν τῇ ὕψηλίῳ. Τὴν πομπὴν ἀποτελοῦσιν εὐπα- τριδαί, ἱερεῖς καὶ ἄλλοι ἀκόλουθοι ἐν λαμπροτάταις καὶ ποικιλωτάταις στολαῖς, ὡς ἦτο ἔθνημον περὶ τὰ τέλη τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος. Καταβιβάζομενος εἰς τὸν τάφον ὁ νεκρὸς κόμης κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χρυσοειδοῦς πανοπλίας του, ἥτις ἔχει λάμπην δυσμέμου ἡλίου κύκλῳ τοῦ κέντρου τοῦτου ἴστανται κληρικαὶ καὶ λαϊκοὶ ἐν μεγαλοπρεπεῖ καὶ ἀπιστέστῳ ποικιλίᾳ χρωμάτων. Πολλὰς τοῦ Ἑλληνος εἰ- κόναν ἠγόρασεν ἐξ Ἰσπανίας ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος Φίλιπ- πος· καλλίστη δὲ ἦτο ἡ παριστάνουσα τὸν Ἰησοῦν διώκοντα τοὺς κολλυβιστάς ἐκ τοῦ νεοῦ. Ἐν Ἰσπανίᾳ διέπρεψεν οὐ μόνον ὁ ζωγράφος, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀρχιτέκτων καὶ ἀγαλ- ματοποιός. Ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ γράφει περὶ τοῦ Θεοτο- κοπούλου ὁ κ. Ρόβινσων.

Τὸ κλέος τοῦ Ἑλληνος ζωγράφου διαθρύπτει τὴν φιλο- τριμίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὅπερ δύναται νὰ καυχήθῃ, ὅτι καὶ κατὰ τοὺς ἑσπερούς τῆς δουλείας χρόνους, ἀπέδειξεν ἄνδρας, ἐραμιλλοῦς πρὸς τοὺς ἀρχαίους τεχνίτας, τὰ πρῶτα δὲ σέροντας ἐν τῇ τέχνῃ τῶν νέων χρόνων. Ὁ Θεοτοκο- πούλος ὑπερσεσημῶντο ἐπὶ τῇ ἑλληνικῇ καταγωγῇ του, ἀ-